

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. III. Solvunt utrimque sponsalia, susceptio Ordinis sacri, & solemnis professio Religionis. Qui juravit, non debet primò contrahere, nisi aliquid aliud obstet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

qui differt, nullatenus frangeret fidem, quia iustam habet causam differendi, tamen dilatio posset esse tanta, ut alter non censeatur habuisse animum, se obligandi ad tantam dilationem; qui proinde tali casu poterit inire aliud Matrimonium.

67.

Quantum spatium sit nimia dilatio.

Aversa.

L. 2. C. de Sponsal.

Quantum autem spatium expectandum sit, ut una pars videatur nimium differre, sive quando aliquis terminus est præfixus, sive dum nullus terminus fuerit præfixus, difficile est discernere. In cap. *Sicut*, de Spons. (inquit Aversa de Matrim. q. 8. de Spons. sect. 11. §. *Si autem*) non censeatur nimium spatium quatuor vel quinque annorum; quia jubetur puniri quidam vir, qui tamdiu expectavit, & postea cum altera contraxit: nec per virum steterit, sed per mulierem potius, quò minus inter eos matrimonialis solemnitas sit sequuta. At in l. *Si is*, 2. Cod. de Spons. censeatur nimium spatium biennii: *Si is, qui puellam suis nuptiis pactus est, intra biennium exequi nuptias, in eadem provincia degens, superseverit, ejusque spatii sine decurso, in alterius postea conjunctionem puella devenierit, nihil fraudis ei sit, que nuptias maturando, vota sua diutius eludi non passa est.*

Sed tamen, cum teneatur unus ad instantiam, & requisitionem alterius, contrahere quamprimum commodè fieri possit, si unus requisitus, & commodè potens contrahere, adhuc norabiliter differat, jam peccat contra suum debitum, & frangit fidem sponsalium quoad tempus: quare eo ipso alter videtur quoque à sua obligatione eximi, ut possit sibi, si velit, de aliis nuptiis providere: debet tamen hic præmonere illum, qui nimis differt, se nolle amplius expectare: alioquin ille putare posset, eum non gravatè ferre talem dilationem, sed in eam consentire.

68.

Id prudenti judicio discernendum est.

Prudenti autem judicio discernendum est, quando dilatio videatur nimia. Et in hoc futurus erit exigere declarationem Judicis, quando commodè haberi potest. Poterit autem non solum spatium quinque, aut quatuor annorum, sed etiam duorum, aut etiam unius anni nimium judicari, nimirum pro circumstantiis rerum & personarum. In eo canone vel talis erat casus, ut illud tempus non videretur nimium: vel vir, non præmonitè priori sponsa, alteram duxit, & idè in hoc deliquit. In ea autem lege, tantum dicitur spatium biennii fuisse sufficiens, sed non negatur, minus etiam posse sufficere ad rescindenda priora sponsalia. Hactenus Aversa, qui imponet finem huic Conclusioni. Sequitur

CONCLUSIO III.

Solvunt utrimque sponsalia, susceptio Ordinis sacri, & solemnis professio Religionis. Qui juravit, non debet primò contrahere, nisi aliquid aliud obster

Ratio 1. partis; quia tam Ordo sacer, quam solemnis professio Religionis, est impedimentum dirimens Matrimonium; adedque per susceptionem Ordinis sacri, & solemnem professionem Religionis, Matrimonium fit impossibile, *Nemo autem potest ad impossibile obligari.* Reg. 6. de Reg. Juris in 6 ergo ex parte utriusque solvuntur sponsalia, id est, non obligant sponsalia, sicut prius obligabant; sive impedimentum illud fuerit malitiosè introductum, sive non; quamvis ille, qui malitiosè fecisset, posset teneri ad restitutionem damnorum sequentium.

Nec obstat; quòd hæc impedimenta sint absolute dispensabilia; quia in moralibus, quod ex consuetudine non est possibile, censeatur impossibile. Undè nemo censeatur se voluisse obligare ad procurandam dispensationem, quam moraliter loquendo non potest obtinere: talis autem est dispensatio in solemnibus saltem Sacerdotii & Diaconatu. De Subdiaconatu posset dubitari, cum hodie videamus etiam ob privatam causam cum Subdiaconis dispensari. Ergo pro solemnem Professionem & susceptionem Ordinis sacri, saltem Sacerdotii & Diaconatus, simpliciter & absolute ab initio sponsalia solvuntur; neque redit obligatio, quamvis fortè per accidens omninò extraordinariè impedimentum auferatur; quia contrahentes ad extraordinarium casum non censeantur attendisse.

Immo communis sententia docet, per quodcumque impedimentum dirimens dissolvi absolute sponsalia, quamvis possit manere obligatio ad petendam dispensationem, & obtentà dispensatione ad contrahendum Matrimonium, quando alià vià non potest satisfieri parti lætæ. Interim pars læta non tenetur expectare dispensationem, sed potest liberè contrahere alia sponsalia, & aliud Matrimonium, si impedimentum culpabiliter inductum sit; quin etiam, tamen sine culpa; quippè non tenetur quis acceptare privilegium sive dispensationem, sed potest velle inherere juri communi.

71. Si dixeris; sufficit quod una pars accepit dispensationem. Respondeo; nihilominus per eam non reviviscere obligationem sponsalium, quæ antea extincta fuit, secundum communem sententiam, & non tantum sopita usque ad obtentam dispensationem. Videtur tamen satisfacere ille, qui culpabiliter impedimentum induxit, si obtentâ dispensatione, offerat parti læsæ Matrimonium; eo semper salvo, ut nullum aliud damnum intulerit, præter damnum impedimenti; quod si pars renuat, & offerens libera erit, quàmvis antea culpabiliter induxerit impedimentum.

Dixi: *Eo semper salvo* &c. quia si aliud præterea damnum intulerit, v.g. infamiam, eò quod cognoverit sororem sponsæ suæ, istud tenetur reparare aliâ viâ, si pars læsa nolit acceptare Matrimonium, eò quod timeat perpetuam displicentiam, sive aversionem à sponso.

72. Sed objicit aliquis contra jam dicta: Votum non totaliter extinguitur, quando res vota facta est impossibilis, sed tantum sopitum manet pro toto illo tempore, quo res permanet impossibilis: quod si rursùm fiat possibilis, obligat votum ut prius, quomodo patet in eo, qui cum voto simplici castitatis contraxit Matrimonium; mortuâ enim conjuge, vel lapsâ in adulterium, tenetur rursùm voto suo ut prius, antequam Matrimonium contraxisset; quàmvis stante Matrimonio, & jure petendi debitum in conjuge, tenetur reddere debitum. Ergo consimiliter quàmvis obligatio sponsalium cesset seu sopita maneat pro tempore, quo impedimentum durat; attamen quasi reviviscet impedimento sublato per dispensationem, maximè quando sine culpa inductum fuerat; quia jam res promissa bona & possibilis est.

73. Respondeo 1. concedendo totum, secundum sententiam, quæ dicit, per Matrimonium subsequens non extingui sponsalia præcedentia, sed tantum suspendi, de qua sententia infra latius agemus.

Respondeo 2. disparitatem esse, quod possibilitas voti in casu proposito redeat sine ulla dispensatione, prout etiam redit possibilitas sponsalium, soluto priori Matrimonio; at verò in casu nostro requiritur dispensatio, ad quam cum sponsi non obligentur, quando impedimentum sine culpa inductum fuit, non potest etiam esse obligatio ad Matrimonium. Nam si sponsalia adhuc obligarent ad Matrimonium, etiam obligarent ad procurandam dispensationem; alias quippe vana est obligatio ad Matrimonium, cum sine petitione dispensationis, seu sine dispensatione, nunquam sit futura possibilitas Matrimonii. Ex quo patet, qua-

re potius per impedimentum, quod indiget dispensatione, totaliter extinguatur obligatio, quàm per impedimentum, quod solo lapsu temporis cessat.

Si urgeas; in aliquo casu est obligatio petendi dispensationem, v.g. quando quis suâ culpâ induxit impedimentum, & potest facile obtinere dispensationem, nec aliâ viâ potest satisfieri parti læsæ.

Respondetur; tali casu oritur hæc obligatio, non tam ex sponsalibus, quàm ex damno dato, quod aliâ viâ non potest reparari, ita, ut si possit aliâ viâ reparari, nulla sit obligatio petendi dispensationem, aut Matrimonium contrahendi. Ita docet Dic. cast. supra n. 559.

Sed audiamus de hac controversia Sanchezii disputatione quinquagesimâ sextâ, numero quarto. Rogabis, inquit, utrum is, cujus culpâ contrahitur impedimentum dirimens, teneatur dispensationem impetrare, ut sponsalia perficiat? Petr. de Ledesma de Matrim. quæstione quadragessimâ quartâ, articulo tertio, causâ tertiâ, affirmat teneri; quia culpâ suâ effectus est impotens, nec par est, ut immunitatem à fide præstita, delictum illi concedat, contra cap. secundum de Translat. Prælat. Et confirmatur; quia eo ipso, quod sponsa jus habet ad Matrimonium, comparat jus ne injustè impediatur; ergo sponsus, qui injustè impedit, tenetur ex justitia impedimentum auferre modo sibi possibili. Et hæc sententia placet, casu quo vir sceminam defloravit, vel ea notabilem famæ jacturam patiatur, nî ducatur in uxorem, vel si hæc cessent, potest facile dispensatio impetrari: secus quando nec hæc concurrunt, & dispensatio magnis expensis eget, & magnâ morâ, ut quia Roma valdè distat; promissio enim intelligitur rebus in eodem statu manentibus, cap.

Quemadmodum. de jurejurando. Hæc ille. Ubi videtur admittere obligationem præcisè ex vi contractûs sponsalium, quando dispensatio facile potest haberi, quod non videtur improbable; nam qui obligat se ad aliquid in futurum faciendum, etiam videtur se obligare, ad non ponendum impedimentum voluntariè; & per consequens, si positum est, ad illud auferendum, saltem quando id facile potest facere; ad extraordinarios sumptus non videtur se voluisse obligare. Si tamen sponsæ plurimum interfit ad nuptias progredi, cum, ut supponitur, per injustam inductionem impedimenti sit causa illorum damnorum, etiam cum pari suo incommodo teneretur illa resarcire, si non vi præcisè contractûs sponsalium, qui non videtur obligare, nisi ad media ordinaria, saltem propter injustitiam & damna ex ea secuta, aut necessariò secutura.

76. Quid si aliquis defloravit conjugineam suam sub promissione Matrimonii.

Ex his patet, quid dicendum sit in casu, quo quis defloravit conjugineam suam sub promissione Matrimonii. Certum est, promissionem non valuisse; nam si impedimentum dirimens superveniens sponsalibus, illa dissolvit; à fortiori præcedens sponsalia, illorum vim impedit, ne oriatur obligatio; sæpè enim plura requiruntur ad tollendam obligationem semel inductam, quàm ad impediendum, ne inducatur. Undè cum invalidum sit Matrimonium, contractum cum conjugineam in gradu prohibito, non potest valere promissio contrahendi cum illa, cum sit promissio rei illicitæ & invalidæ. Non potest, inquam, valere, tamquam promissio absoluta, de qua hic loquimur.

Sed nunquid valet sub conditione: Si Papa dispensaverit? Valet omninò tamquam conditionata, si Papa soleat dispensare, ut latius dicemus agendo de Matrimonio conditionato. Hoc tantùm hìc noto; illam conditionem non subintelligi sub verbis absolutis, sed distinctis verbis foret exprimenda; estò alioquin promittens, propter damnum illatum, aliter irreparabile, teneatur dispensationem petere & defloratam ducere. Ratio est; quia aliàs, etsi non fuisset deflorata, adhuc valeret talis promissio tamquam conditionata, quod hæcenus nemo docuit.

77. Quid si simpliciter cum ea contraxerit sponsalia.

Dices; debuisset Sanchius hoc docere; quia si ille teneretur petere dispensationem, quando satis facile potest eam obtinere, qui suâ culpâ induxit impedimentum; quid ni etiam ille, qui sciens cum impedimento contraxit? Quid ni ergo sponsalia, sic contracta, obligent ad dispensationem procurandam, adeoque sint conditionata, & obligent ad Matrimonium, si Papa dispensaverit?

Respondeo disparitatem esse; quòd illa sponsalia ab initio fuerint absoluta & valida, & per consequens obligaverint ad id, quod erat viâ ordinariâ necessarium ad Matrimonium contrahendum; hæc autem sponsalia, utpotè absoluta, saltem ex parte ejus, qui impedimentum nescivit, ab initio invalida, & ideo ad nihil obligant, nisi fuerint damnificantiâ.

78. Ex eis nullus oritur obligatio.

Si replices; uterque sciebat impedimentum subesse. Respondeo; cur ergo non apposerunt extrinsecus illam conditionem; Si Pontifex dispensaverit? Cum ergo, ut supponitur; absolute contraxerint, quantum constat ex verbis exterioribus, patet, quia invalidè contraxerint, quantum attinet ad forum externum; immò etiam in foro conscientiæ: estò enim interius voluissent conditionatè tantùm contrahere, cum tamen exterius nullo signo illam voluntatem significaverint, non fuit acceptata voluntas illa conditionalis, adeoque ut talis non potuit obligare. Nisi ergo dixeris, illam conditionem in hujusmo-

di sponsalibus debere semper subintelligi, ne alioquin sint invalida & peccaminosa, nulla ex eis oritur obligatio, sive ad contrahendum Matrimonium, sive ad petendam dispensationem. Jam autem jure positivo non subintelligitur talis conditio; ubi enim extat illud jus positivum? Neque jure naturali, cum sæpius homines invalidè & peccaminosè contrahant; & præsumendum videtur quòd impræsentiarum sic velint contrahere, cum facile possent conditionem exterius apponere, & non apponant.

Atque hæc maxime vera sunt de illis impedimentis, in quibus ex consuetudine non solet dispensari, qualia sunt, ut supra diximus, solemnis professio Religionis, & Ordo sacer (saltem Sacerdotium & Diaconatus) de quibus impedimentis specialiter loquitur Conclusio, & absolute asserit, per ea utrimque dissolvi sponsalia, sine aliqua obligatione petendi dispensationem.

Est tamen notanda aliqua differentia inter hæc duo impedimenta, quòd, secundum Omnes, solemnis professio Religionis post sponsalia est licita, & quid mirum, cum etiam sit licita post Matrimonium ratum, ut suo loco videbimus? Cumque dissolvat utrimque Matrimonium ratum, ut ibidem latius discutietur, multò magis dissolvat sponsalia. At verò de Ordine sacro controversit inter DD. an ejus susceptio licita sit post sponsalia; idque quia nec jure positivo conceditur, pro ut conceditur solemnibus Professionibus, nec jus naturale dicitur, illam conditionem necessariò subintelligi in sponsalibus, nisi voluerit transire ad meliorem statum, ut infra, ubi de voto castitatis, & voto suscipiendi Ordines sacros, diffusius dicetur, & ideo Multi docent, illam susceptionem non esse licitam, ut tunc videbimus.

Hic restat probanda ultima pars Conclus. videlicet: Qui juravit, non debet primò contrahere &c. Et quidem generaliter hujusmodi juramentum servandum esse, videtur dicere Pontifex Alex. 3. cap. 16. de Spons. sequentis tenoris: *Commissum*: Et infra: *Significavit nobis Fraternitas tua* (scribit Eponen. Episcopo) quòd quidam cuidam mulieri de contrahendo Matrimonio fidem dedit, & se cum ea infra biennium per verba de presenti contracturum, præstito juramento firmavit: nunc autem privata lege ductus, ad frugem melioris vite transire suspirat: Et infra: *Fraternitati tuae taliter respondemus, quòd tutius est ei (religione juramenti servatà) prius contrahere, & postea si elegerit, ad Religionem migrare, si tamen post dispensationem copula non dignoscitur intervenisse carnalis.*

Consonat Doct. Subt. 4. dist. 30. q. 2. n. 6. ibi: *Aliud exemplum, si quis contraxisset sponsalia cum juramento, & postea convisset virgini-*

tatem, videretur consulendum illi, quod consummaret sponsalia contrahendo de facto, ut servaret fidem juramenti: & tamen ut servaret votum, statim ante consummationem deberet anhelare ad Religionem. Sed nota illa verba: Videretur consulendum ei; ergo non loquitur Scotus omnino assertivè; neque obligationem docet, sed consilium.

81. Et sanè contraria sententia, scilicet nullam esse per se obligationem juramenti in tali casu, est communis, & à Sanchio disp. 43. n. 3. probatur Primò: quia cap. Commissum. de Spons. tantum dicit, tutius esse, prius contrahere Matrimonium; & proinde licet, ut sonat, velimus illud intelligere, solum consilium importat; ergo potest tunc oppositum fieri.

Probatur 2. quia juramentum fortitur naturam & conditiones actus super quo interponitur; cap. Quomodo, de Jurejur. ibi: Non obstante hujusmodi juramento, quoniam in eo talis erat subintelligenda conditio, si videlicet in legem conjugii illa non peccaret. Et leg. fin. Cod. de Non numer. pecu. Indubitati juris est, non numerata pecunie exceptionem locum habere, & in talibus nominibus, vel seneratiis, vel aliis cautionibus, que etiam sacramenti habent mentionem. Que enim differentia est in hujusmodi exceptione, sive jurandum positum est, sive non, tam in seneratiis cautionibus, quam in aliis instrumentis, que talem exceptionem recipiunt?

Itaque conditio tacite in actu inclusa, includitur similiter in juramento: sed promissioni Matrimonii inest tacita conditio, nisi promittens Religionem elegerit; ergo & juramento. Constat Minor; quia ipsimet Matrimonio rato inest hæc conditio aliàs non liceret ad Religionem transire; nedum ipsis sponsalibus; & proinde cum ingrediens Religionem, conditionem impleat, non erit perjurus, minimè contrahendo.

82. Probatur 3. quia frustraneum omnino est, contrahere Matrimonium animo ingrediendi Religionem statim, cum sit deludere foeminam, quæ hujus animi conscia, omnino reueret tale Matrimonium; nec momentaneâ illa solutione reverà impletur juramentum: quoties enim nulla est in creditore turpitudine, juramentum firmat contractum nec impletur momentaneâ solutione. Eo vel maxime, quia dum illi foemine se contracturum juravit, animus in Matrimonio permanendi adfuit, & sic à foemina acceptatum est juramentum.

83. Rogas; quomodo ergo tutius sit prius contrahere, ut ait Pontifex supra cap. Commissum? Et quâ ratione id videatur consulendum, juxta Scotum supra? Placeat desuper audire Gloss. in cap. Commissum. verb. Tutius, ubi sic ait: Sed contra videtur: quia dicitur:

Qui se dat nuptui, bene facit: qui se non dat, melius facit: ut 27. q. 1. Nuptiarum. Et utrumque expedit, sed unum plus, alterum minus. 28. q. 1. Sic enim, vers. Ideo. & sic tutius esset non contrahere, saltem propter pronitatem exigendi postea debitum. Non contradicit: quia hoc faciendo, potest utrumque servare, & juramentum, & propositum suum, & idè dicit: Tutius. Vel dic, Tutius, saltem quoad opinionem, ne de facto dicatur iste venire contra juramentum. Præterea, non videtur infringere juramentum, qui illud in melius commutat, supra de Jurejur. Pervenit, supra de Voto & vot. redempt. Scripturæ: & sic ille intrando Religionem servat juramentum, & ita tutius est non contrahere. Et qui bona agunt, si meliora deliberata non faciunt, ceciderunt in conspectu Dei, 17. q. 1. Qui bona. Et si contrabas, videtur facere contra conscientiam, & sic peccat: ergo non est tutius, 28. q. 1. c. Omnes. §. Ex his. Sed dicas, iste nullum votum emisit, sed ad votum suspirat; unde non debet voti dici transgressor, etiamsi non intret Religionem, si amplius non processit, supra de Voto & vot. redempt. Litteraturam. Et non facit contra propositum suum; quia licet gerat in corde virginitatem, consentire potest in Matrimonium, 27. q. 2. Beata Maria. Potest ergo servare utrumque, ut dixi, si vult; tamen sine peccato potest intrare Religionem, & non contrahere. Bernardus. Hucusque Gloss.

Sed hæc expositio Gloss. non placet Sanchio supra n. 5. Si enim, inquit, Pontifex de falsa vulgi opinione rogaretur, posset tolerari hic intellectus; cum tamen rogetur, quid reverà agendum sit, non dicendum est, falsam vulgi opinionem tamquam veram definitionem decidisse.

84. Respondet: Pontificem non decidisse falsam vulgi opinionem, tamquam veram definitionem, sed decidisse rei veritatem; scilicet propter falsam vulgi opinionem, ad evitandum qualecumque scandalum, tutius seu consultius esse contrahere, & post contractum intrare Religionem, quod de jure licitum est. Unde hoc non est deludere foeminam, sed est uti jure suo, quod ipsa scire debuit. Sed & momentaneâ illâ solutione reverà impletur juramentum, quod solum fuit de incundo Matrimonio, & in eo perseverando, nisi vellet transire ad Religionem; neque enim additum fuit juramentum sponsalibus, ut firmaret contractum Matrimonii, & excluderet conditiones, in eo ex jure subintellectas; sed ad firmanda sponsalia, id est, ut sponsalia intellecta, sicuti secundum jus debent intelligi, firmius obligarent ob Autoritatem Dei, tamquam testis contractus initi; quod totum verum est, tamen post contractum Matrimonium jurans utatur jure suo, intrando Religionem. Neque talis contra-

84. Non placet Sanchio.

Defenditur ab Autore.

tractus Matrimonii frustraneus est, sed sæpè potest esse valdè utilis, ut statim videbimus, & semper in casu proposito ad hoc servit, ut qui juravit, non videatur transgressor sui juramenti, quàmvis reverà talis etiam non foret, tamen si ante contractum Matrimonium intraret Religionem.

85.
Occurritur
objectioni.

Nec obstat; quòd quando juravit sponsalia, habuerit animum permanendi in Matrimonio, & sic à femina juramentum fuerit acceptatum; quia non idèò animum istum juravit, quippe idem juramentum præstare poterat, tamen si habuisset animum contrarium. Undè perperàm femina sic juramentum accepit. Ex quo satisfactum videtur tertix probationi Sanchii supra; ut proindè expositio Glossæ non sit omninò rejicienda.

86.
Expositio
Sanchez.

Interim subdo aliam expositionem ex Sanchio supra. Dicendum, inquit, est, illum, qui sponsalia juravit, nondum de Religionis ingressu deliberasse, ut constat ex iis verbis textus: *Et postea si elegerit*, quasi nondum animo statuisset, & ex alia parte instabat tempus, quo juramentum astringebat, & idèò dixit Pontifex, tutius esse statim contrahere Matrimonium, ne termino transacto in perjurium incidat, & contracto Matrimonio bimestre superest ad deliberandum de ingressu. Hæc Sanchez cum Aliis, quos citat.

Cur etiam dici non posset, Pontificem ibi sic fuisse locutum, eò quòd in casu sibi proposito Matrimonium necessarium foret, ad obviandum damno, alioquin sponsæ obventuro; v. g. ad evitandam infamiam, aut ad legitimandam prolem antea susceptam? Respondeo; quia de damno nulla fit mentio in illo jure, sed solum de religione juramenti; & tali casu non solum esset tutius id facere, sed etiam obligatorium, quando alio modo non posset illis damnis obviari, & hoc modo posset. Atque hic est casus, de quo loquitur ultima pars Conclus. ibi: *Nisi aliquid aliud obster*: quamquam, ut bene advertit Sanchez supra n. 4. illa obligatio tunc non confurgat ex juramenti viribus, sed ad reparandum damnum, in tantum, ut etiam foret illa obligatio, tamen si sponsalia non fuissent jurata.

87.
Objectioni.

Sed contra; qui juravit solvere usuras, vi juramenti tenetur solvere, quàmvis postea pecuniam possit repetere; ergo similiter, qui juravit contrahere Matrimonium, tenetur vi juramenti contrahere, estò postea possit intrare Religionem. Respondeo: disparitatem esse; quòd in hoc juramento includatur tacita conditio; *Nisi voluerit ad Religionem transire*, nulla autem similis conditio includitur in juramento solvendi usuras.

88.
Objectioni 2.

Si rursus objicias; juramentum factum in favorem tertii, & ab eo acceptatum, non potest in melius commutari, quia jam tertio

est jus acquisitum; ut si juravi Petro, me daturum illi centum aureos, non satisfacio si pauperiori do 1000.

Rursus respondeo: disparitatem esse; quòd huic juramento, facto in favorem Petri, & ab eo acceptato, non infit tacita conditio; Si in melius non commutaverit; sicut inest juramento sponsalicio in casu proposito tacita conditio: *Nisi transfero ad Religionem*.

Objicis 3. Qui tenetur solvere debita, si solvendo est, tenetur prius ea solvere, quàm Religionem ingrediatur. Respondeo; eandem esse disparitatem, videlicet, solutioni aliorum debitorum nullam inesse tacitam conditionem, ut inest debito, de quo hic tractamus. Deinde; per solutionem aliorum debitorum ante Professionem, parti omnino satisficit æqualiter, ac si non profiteretur; ut proinde illa solutio tam utilis sit creditori, ac alia quælibet: at verdè in casu proposito Matrimonium illud, contractum ante professionem Religionis, non est tam utile sponsæ, ac si non profiteretur, ut nimis clarum est, neque habetur finis intentus, id est, consummatio Matrimonii; unde, nisi aliquid aliud obster, mallet sponsa non contrahere, quàm contrahere; cur ergo sponsus tenetur contrahere?

Sed nunquid potest contrahere, præsertim quando vovit castitatem, aut etiam Religionem? Respondeo Sanchez supra n. 12. verius est, esse culpam lethalem (loquitur de eo, qui nullo est adstrictus voto) exceptis casibus, quos n. 8. descripsi, etiam dum est votum. Et hoc, inquit, probant ferè omnes rationes n. 7. adductæ; ubi loquitur de illo, qui habet votum, quem putat probabilis non posse contrahere absque culpa lethali.

Sed quæ istæ rationes? Prima est; quia patentissimo periculo exponitur sic contrahens mutandi animum, & ira violandi votum. Secunda; quia non potest negari, quin aliquo modo deroget dignitati voti castitatis & Religionis ita contrahere, cum absolute jure cautum sit, hujusmodi vota impedire Matrimonium contrahendum, c. *Rursus*, & c. *Consuluit*, & c. *Insinuante*, Qui Clerici vel vovent. Tertia; quia rationi rectæ repugnat, ut quis tradat potestatem sui corporis alii, ad id que se obliget, quod implere minimè intendit. Quarta; quia eo animo contrahens videtur illudere Sacramento, & notabilem inferri injuriam puellæ; nam cogit ipsam absque nuptiis esse, donec ipse profiteatur; et si egrediatur, esse uxorem monachi cum suo dedecore; & eo professo, non ita facile alii nubet, & suspitionis notâ non levi afficietur; existimabunt enim multi, eam desertam esse ob aliquod vitium: decipit etiam in re gravi puellam. Hactenus Sanchez, citans multos Auctores pro illa sententia.

Interim fatetur n. 6. oppositam sententiam pro-

Suarez.

prævidisset, noluisse se obligare? Respondet Suarius supra n. 10. posse sine scrupulo redire ad sæculum, & reddere debitum, etiam primâ vice sine culpa. Et ratio est; quia ex quo facta fuit illa commutatio aut extensio, jam votum castitatis non obligavit ad integram castitatem, nisi in statu Religionis cum obligatione ejus, morali modo intellecta, prout homines solent secundum jus & secundum prudentiam ad Religionem obligari; nam hoc satis est, ut prima actio & commutatio licita fuerit. Semel autem factâ commutatione, prius votum jam non obligat, nisi secundum id, quod post commutationem de illo relictum est; & idè impedito statu Religionis, in prædicto statu votum castitatis non obligat ad servandam illam, nisi quantum sine injuria alterius conjugis servari potest, & idè potest reddi debitum, etiam primâ vice, sine ulla culpa. Hæc ille.

Qui ibidem n. 11. notat; ea, quæ dicta sunt de commutatione seu extensione voti castitatis ad votum Religionis, intelligenda esse, quando non superest aliud medium servandæ castitatis; hinc si post contractum Matrimonium, alter conjux vellet castitatem vovere, & non esset periculum incontinentiæ, quod vix potest moraliter deesse, non foret obligatio intrandi Religionem. Similiter, si aliquis per revelationem divinam certificatus esset, aliùm conjugem nunquam petiturum debitum. Et ita Multi interpretantur Matrimonium B. Virg. cum Josepho post votum castitatis.

96. *Quis sic contrahit, debet esse moraliter certus de executione sui propositi.*

Dicendum ergo est cum Suario supra n. 9. oportere, ut qui sic contrahit, sit moraliter certus, non solum de suo proposito, sed etiam de effectu ejus; scilicet, quod sine difficultate poterit executioni mandari; quia aliàs manifesto periculo exponitur castitas. Quod quia rarissimè contingit, idè rarissimè licitum est cum voto castitatis contrahere Matrimonium, esse habes animum intrandi Religionem ante consummationem; nisi aliqua alia causa majoris momenti accedat, quæ prævaleat illi periculo.

97. *Quid si juraverat sponsalia?*

Sed nunquid juramentum talis causa est? Hoc enim videtur inferri ex cap. *Commissum*, ubi Pontifex ait, ut supra vidimus, ratius esse prius contrahere, quando quis præstito juramento firmavit sponsalia. Nam quod loquatur de eo, qui fecerat votum castitatis, colligunt Aliqui ex his verbis: *Nunc autem privata lege ductus, ad frugem melioris vite transire suspirat.* Votum enim privata lex est.

Ait verius est, Pontificem ibi per legem privatam non intellexisse votum castitatis aut Religionis; quia infra dicit textus: *Et postea se elegit (castè vivere) ad Religionem migrare.* Ubi clarè significatur, nondum animo firmasse ingredi, nedum vovisse.

Quæris à me, quid ergo jus intelligat per legem privatam? Respondeo cum Urb. Pa. 2. & refertur 19. q. 2. c. 2. *Lex privata est, quæ instinctu S. Spiritus in corde scribitur, sicut de quibusdam dicit Apostolus: Qui habent legem Dei scriptam in cordibus suis. Et alibi: Cum gentes legem non habeant, si naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt; ipsi sibi sunt lex. Si quis horum in Ecclesia sua sub Episcopo populum retinet, & seculariter vivit, si afflatus Spiritu Sancto in aliquo monasterio, & seculari Canonici salutare se voluerit, quia lege privata ducitur, nulla ratio exigit, ut à lege publica constringatur. Dignior est enim lex privata, quam publica. Spiritus quidem Dei lex est: Et qui spiritu Dei aguntur, lege Dei ducuntur; & quis est qui Spiritui sancto possit dignè resistere?* Ita Pontifex Urb. 2. in capitulo S. Rufini.

Et Innoc. 3. c. 18. de Regular. concedens licentiam Religioso, zelo sanctioris vite transcendendi ad strictiorem Religionem, sic ait: *Talis ergo postquam à Prelato suo transgredi licentiam postulaverit, ex lege privata (quæ publicæ legi præjudicat) absoluitur, libere potest sanctioris vite propositum adimplere.* Ubi glossi verb. *Ex lege privata, inquit: Quæ est amor Dei sive charitas, de qua dicitur: Habe charitatem, & fac quidvis vis. de Penit. dist. 2. Radicata. Lau.*

Itaque ex cap. *Commissum*, non sumitur argumentum efficax pro sententia Scoti; sed neque eam efficaciter impugnat secunda ratio Sanchii supra, videlicet, quia jure cautum est, vota castitatis & Religionis impedire Matrimonium contrahendum; quippe jura omnia, quæ allegantur, loquuntur de Matrimonio eo modo, quo solet contrahi, id est, cum animo illud consummandi; arg. leg. 3. ff. de Legibus: *Jura constitui oportet, ut dixit Theophrastus in his quæ in τὸ πρῶτον, id est, ut plurimum accidunt, non quæ ἐκ παραλογῆς id est, ex inopinatio.* Et l. 4. eod. *Ex his, quæ forte uno aliquo casu accidere possunt; jura non constituntur.* Item l. 5. eod. *Nam ad ea potius debet aptari jus, quæ frequenter & facilius quam quæ per raro eveniunt.*

Rogas à me; an sit efficax tertia ratio Sanchii supra, quæ non supponit votum castitatis? Respondeo; me non videre, quomodo contractus Matrimonii in casu nostro, graviter saltem, repugnet rectæ rationi, præcisè ex eo, quod contrahens non intendat implere id, ad quod se obligat; quippe non implendo utitur jure suo; ubi enim jus specialiter prohibuit, habere intentionem intrandi Religionem, ante contractum Matrimonii? Cum ergo certum sit, concedere illam intentionem, & ingressum ipsam post contractum Matrimonium, quæ veri parentiâ dicimus, illam intentionem antecedentem graviter repugnare rectæ rationi, seclusis extrinsecis damnis?

Nun-

Nunquid graviter repugnat rectæ rationi, facere testamentum, aut aliam donationem inter vivos, ipso jure invalidam, & per consequens absque animo implendi illud, ad quod se videtur donans obligare? Ad summum est peccatum veniale otiositatis, quando nulla subest justa causa id faciendi, seclusis damnis extrinsecis, & donatarius deceptionem suam debet imputare propriæ ignorantie.

101. Ita dico, in casu proposito me non vide-re grave peccatum, seclusis damnis extrinsecis; immò nequidem actum otiositatis invenio, cum semper possit adesse optimus finis, scilicet susceptio Sacramenti & gratiæ sacramentalis; immò hic finis semper debet adesse, cum, ut supponitur, contractus Matrimonii sic celebratus, valeat tam in ratione contractus, quam Sacramenti.

Undè miror, quòd dicat Sanchez supra in sua 4. ratione, sic contrahentem illudere Sacramentum; neque enim Sacramentum aliud exigit, quam ut valide in statu gratiæ recipiatur; porrò qui dicit, talem non recipere Sacramentum in statu gratiæ, sed mortaliter peccare sic recipiendo, petit principium; & aliter id probandum, quam dicendo; illudit Sacramentum; ergo peccat mortaliter.

102. Probatur, inquis, aliter; quia notabilis infertur injuria puellæ, quæ est altera pars quartæ rationis Sanchez supra. Respondeo: solum probat, quòd vir non possit tali animo contrahere, secus puella. Sed neque de viro satis probat. Nam (inquit Suarez supra numero duodecimo) si professio Religionis impedita fuerit, illi reddetur debitum suum, per quod satisfit quoad hanc partem rigori justitiæ. Nam licet aliquod gravamen unius conjugis sit, quòd alter habeat votum castitatis, ratione cujus non possit debitum petere, & ideò aliqualis deceptio videatur, contrahere habendo votum, quòd alter ignorat; nihilominus non videtur hoc continere injuriam adeò gravem, ut ob eam solam causam censendum sit peccatum mortale injustitiæ; quamquam hoc accidens omninò sit ad votum continentie, de quo agimus. Ac denique; licet illa sit aliqualis injuria, si absque causa vel ratione fiat, tamen intervenientibus circumstantiis supra positis, homo utitur jure suo; & ideò censendus non est, formaliter decipere aut injuriam facere. Quòd si post tale Matrimonium Professio re ipsa secuta fuerit, jam alter conjux manet omninò liber, & sic etiam ex hoc capite nulla fit ei injuria.

103. Dicunt Aliqui (prosequitur idem Auctor numero decimo tertio) interdum, præsertim ex parte mulieris, reddi difficilius Matrimonium cum alio, quòd illi est injuriolium.

Respondetur negando Assumptum; si loquamur per se, & secundum rectam rationem; quòd autem apud aliquos, pro sua voluntate sine ratione operantes, id possit accidere, curandum non est. Et probatur aperte; nam in omni Matrimonio ex parte utriusque conjugis subintelligitur tacite illa conditio: *Nisi ad statum Religionis transire voluero*; undè uterque retinet jus suum ad id deliberandum, & faciendum intrà tempus jure præscriptum, & ideò neuter alteri facit injuriam; quia & in hoc sunt pares, & talis conditio per se inest tali contractui: ergo quòd à principio fiat contractus, cum intentione utendi illo jure, & implendi illam conditionem, non potest esse injuriosum conjugi, cum ei non fiat majus nocumentum, eò quòd illa intentio præcedat, quam si subsequatur.

Undè à fortiori constat; omninò falsum & improbabile esse, dicere talem intentionem esse contra substantiam Matrimonii; cum non excludat verum consensum in ipsum vinculum, quandoquidem potestas intrandi Religionem, cohærere possit cum vero Matrimonio; & ita de hoc nulla est dubitatio inter probatos Auctores. Haftenus Suarius.

Quidquid ergo sit de illo, qui habet votum castitatis (qui absque dubio mortaliter peccat contra votum suum, si adit proximum periculum Matrimonium consummandi) certè non audeo eum damnare peccati mortalis, qui, nullo adstrictus voto, post sponsalia jurata contrahit Matrimonium, animo ingrediendi Religionem ante consummationem, est juramentum istud non obligaret, sicuti putamus nos, non obligare. Excipio casum, quo grave damnum extrinsecum sequeretur alteri parti, quòd commodè posset, non contrahendo Matrimonium, impedire; tunc enim, ut patet, si non justitia, saltem charitas graviter obligaret non contrahere.

Atque hæc satis de illis causis, quæ ipso facto dissolvunt sponsalia. Sequitur, ut de aliis tractemus, quæ licet ipso facto non dissolvant sponsalia, dant tamen jus sponsis à contractu resiliendi. Dico autem generaliter:

Probatur pars negati-
va.

Talis intentio non est contra substantiam Matrimonii.

104. Cum ea contrahere non est peccatum mortale.